

La Quotidiana
7007 Cuira
081/ 255 57 10
www.laquotidiana.ch

Medienart: Print
Medientyp: Tages- und Wochenpresse
Auflage: 4'063
Erscheinungsweise: 5x wöchentlich

Themen-Nr.: 528.001
Abo-Nr.: 1037948
Seite: 7
Fläche: 122'359 mm²

Dus donnas e dus tgangs spezials

Secziun Piz Platta CAS: Tgangs da lavegnas

Nadia Scarpatetti ed igl sies tgang Filou on ossa passanto la gronda part dalla scolaziun per saveir tschartger persungas ainten ena lavegna.

FOTOS PDS

DA PEDER ANTONA BALTERMIA

■ (pb) En impurtant pensum digl Club Alpin Svizzer (CAS) è er igl spindramaint alpin. Er part da chel èn igls tgangs da lavegnas. An la regiun da Surmeir dattigl dus donnas tgi èn vedlonder da far la scolaziun cun tgangs da lavegnas. Igl spindramaint alpin digl CAS è sottomess directamaintg alla **Rega**. Chegl è er muteivs practics. Pertge tgang e patrung vignan per solit transportos directamaintg dalla **Rega** tar igl li d'accident. Ed er igl alarm vo dalla **Rega** directamaintg tigl possessours da tgangs da lavegnas. Mintgign è sen sasez en pager ed an cass d'alarm so el s'annunztgier tar la centrala, schinavant scu el so esser pront an terma da maximal 20 minutas.

Digl reminent vign er la scolaziun digls tgangs da lavegnas e lour patrungs finantzgeida sur la **Rega**. Ed er l'indemnisaziun digls possessours per lour prontadad e lour angaschamaint.

Pi pacas lavegnas

Atgnamaintg ins pudess pansar tgi i dess pi pacas accidents da lavegnas tgi pi bod. Simplamaintg perche gl tgi igls davos onns è an general pi paca neiv ed igls anviers èn pi curts. Chella tesa vot pero *Daniel Uffer*, capo da salvamaint dalla colonna Savognin/Beiva, betg confirmar sainz'oter. Igl domber digls accidents da lavegnas, noua tgi igl spindramaint digl CAS vign an acziun, è sur igls davos 10 onns svara tranter 10 e 25. E betg pi pacas cass dattigl tenor Uffer perche gl tgi igl alpinissem è er d'anviers igls davos onns carschia ferm. Ed i seia er uschia tgi ins risca magari duple e tschertga chels lis noua tgi las relaziuns da neiv seian anc bungas per aver ena bela cursa a val. Seia chegl cun igls skis da tura u cun l'essa. Er igl domber da chels tgi tschertgan lour

La Quotidiana
7007 Cuira
081/ 255 57 10
www.laquotidiana.ch

Medienart: Print
Medientyp: Tages- und Wochenpresse
Auflage: 4'063
Erscheinungsweise: 5x wöchentlich

Themen-Nr.: 528.001
Abo-Nr.: 1037948
Seite: 7
Fläche: 122'359 mm²

divertimaint ordvart las pistas da skis cun «freeride» ed otras furmas alternativas seia carschia. Ena gruppa tgi vign er anc vetiers èn igls alpinists cun las gianellas tgi von er anfignen sensom las muntognas.

Ena donna cun en tgang da tgatscha

Igl mument davigl tar la colonna da spindramaint Savognin/Beiva nigns tgangs da lavegnas siva tgi *Heidi Jacomella* da Beiva veva calo.

Ossa èn gist dus donnas tgi èn vedlonder da far la scolaziun. Egna da chellas è *Nadia Scapatetti* tgi ò vivia ossa ples onns cun la sia famiglia a Radons ed ossa èn els siva dad en pèr emdas da nov sesents a Savognin.

Igl sies om vegia gio gia eneda en tgang. Ossa vegian els lia puspe en tgang. Igl sies giaveisch seia sto, dei Scapatetti, tgi er ella possa luvrar ensatge cugl tgang, pertge possessour digl tgang seia igl sies om *Remo Cadotsch*. E tgi chella labour cun igl animal scu tgang da lavegnas seia sa do. En tant antras igl fatg tgi els von savens a muntogna ed ella ò er luvro tar las pendicularas. Ed igl tema spindramaint vegia do ad ella mutivaziun da far chella scolaziun.

Schi ins discorra da tgangs da lavegna, alloura ins painsa igl ampren ve dad en «Schäfer» en «Bernhardiner» u forsa en «Golden Retriever».

Igl tgang da treis onns da Scapatetti tedla sen igl nom «Filou» ed è atgnamaintg en tgang da tgatscha. El ò fitg bungas qualitads scu tgang da tschertga ed è dalla razza «Kleiner Münsterländer».

Chella imaginaziun, tgi angal tscher-tas razzas seian adattadas per tgangs da lavegnas, chella na dattigl betg ple. «Atgnamaintg ò mintga tgang er qualitads per tschartger persungas ainten la neiv. El vess betg dad esser mengia pitschen per eir anturn ainten la neiv. Suarar bagn è ena qualidad tgi quasi mintga tgang ò e vetiers vess el da luvrar ed amprender gugent. Ena premissa per far la labour da

tschartger ainten lavegnas è er tgi el è socialiso fitg bagn. Pertge ainten la sia labour è el adegna anturn gliout. Adegna puspe otra. El ò dad eir ainten autos, ainten helicopters e cò vess el er betg dad aveir tema e varteir canera. Ed el dastga er betg esser aggressiv anvers otra gliout», resumescha Scapatetti chegl tgi en tgang da lavegnas vess dad uneir an sasez. E per tgi el vigna schi gliunsch ègl igl migler a disar el gio da cagnoul ve da chellas tgos-sas.

Ena scolaziun dètg strantga

I vagn menziuno tge qualitads tgi en tgang vess d'aveir ed er tge premissas tgi igl patrung resp. la patrunga vess d'aveir per luvrar scu paregl ve digl spindramaint da persungas or da lavegnas.

Per ansomma saveir antschever cun la scolaziun on patrunga e tgang da far en examen d'antrada. E gio chel è pulit strantg e gio cò sa sparta igl grang dalla paglia. Schi igl examen è absolviva vign igl paregl partia tiers ad ena secziun digl CAS. Digl patrung vign er pretendia tgi el seia anuncaschaint ainten la secziun e spezialmaintg ainten la colonna da spindramaint e tgi el seia sa participo regular-maintg a curs da spindramaint. Tgangs da lavegnas dovrigl ainten ena secziun betg schi blers ed uscheia ins ò l'ocasiun da veiramaintg far la tscherna digls miglers e cotras ins ò en tschert garant dad aveir agl cass serious bunga gliout e bungs tgangs. Pertge alla finala vogl per spindrar persungas. E savens èn minutas decisivas. Alloura pò antschever la scola-zium scu tala scu tgang da lavegnas tgi vo sur dus onns. Ensatge scu en amprendis-sadi. Igl ampren anvien dattigl en curs central dad en' emda tgi è mintgamai ainten en oter li. Cò vignan ansemen igls tgangs dall'antiera Svizra. Chegl èn 40–60 tgangs. Chest anvien è el sto ad Andermatt. Durant chell' emda dattigl en trenadi intensiv cugl tgang ainten la neiv cun cass simulos da lavegnas: «Da luvrar

ve dalla neiv ed ainten las lavegnas ins stò mussar agl tgang ed exercitar adegna puspe. Chegl è betg ensatge tgi el so simplamaintg», declera Scapatetti.

Daspers chel curs intensiv ston tgang e patrung anc far seis exerchezis dad en de mintg'onn. Vot deir i dat seis exerchezis, quatter èn per mintga paregl obligato-rics.

Igl sagond onn d'amprendissadi cum-peglia puspe en' emda intensiva e puspe chels quatter curs dad en de. Scapatetti e Filou èn ossa schinavant. Els on per uscheia deir saro giu igl amprendissadi. Ed ella stat ossa a disposiziun per en an-gaschamaint serious. Forsa dattigl egn e forsa er ples. Per ella e per igl tgang fiss chegl bung, ma i pò er dar tgi dat ples onns nigns cass serious.

Ena garanzeia tgi en tgang catta ena persungas ainten ena lavegna, lezza ins ò mai. Ma cun la selecziun e la scolaziun ò la **Rega** en tschert garant dad aveir a disposiziun ena buna qualidad per la tschertga da persungas ainten la neiv.

Tgangs èn betg computers

Las qualitads dad en tgang da lavegnas von betg a perder. Ma gl'è dad exercitar adegna puspe per mutivar mintgamai da nov igl animal ve dad ena tala situaziun. «Igl mies tgang è anc gioven ed ò er oters interess. Chegl pon er esser tgangs. I vala da rabagler davent da chellas tgos-sas da distracziun e veiramaintg lascher con-centrar igl tgang sen la tgossa. E chegl vign angal cun exerchezis regulars», dei Scapatetti.

L'antiera tgossa dad exerchezis e scola-zium è er en svilup da tgang e patrung. El-la seia cuntainta cun Filou e cun sasez, ins seia pero anc adegna e permanent ved-londer da luvrar ansemen. I seia pero ena tgossa fitg intensiva er digl taimp annò. Ed ins vegia gist igl anvien dad unfreir bler tamp liber. Ma per ena buna tgossa. Ed i detta tuttegna cuntantientscha e satis-facziun.

La Quotidiana
 7007 Cuira
 081/ 255 57 10
 www.laquotidiana.ch

Medienart: Print
 Medientyp: Tages- und Wochenpresse
 Auflage: 4'063
 Erscheinungsweise: 5x wöchentlich

Themen-Nr.: 528.001
 Abo-Nr.: 1037948
 Seite: 7
 Fläche: 122'359 mm²

Naturalmaintg tgi ins giaveischa betg tgi vigna giu ensanouas ena lavegna ed ensatgi vigna suttero. Ma per chel cass èn ossa Scarpattetti e Filou parageas e pronts.

Vign l'annunzta segl pager pò ella s'annunztgier tar la **Rega** e communitgier exact noua tgi ella è e tgi ella seia pronta an diesch u vantg minutas. La centrala dalla **Rega** decida alloura tge paregl tgi vign clamo. E cò ègl er decisiv tge paregl tgi è pi manevèl alla **Rega** u er pi manevèl alla lavegna. E chel paregl risguardo vign sgulo segl li e pò antschever dalunga cun la lavour. Tots dus amprovan da far lour lavour tenor migler saveir e pudevèr. Bagnsavond tgi ni igl patrung ni igl tgang èn computers e tgi en de ins è pi bagn luia ed en de manc ed er tgi las circumstanzas èn betg adegna mademas e pon sa midar a curta vista.

Ena donna cun en tgang da paster

La sagonda donna dalla regiun, tgi è igl mument vedlonder da far la scolaziun per igl spidramaint da lavegnas cun igl sies tgang, è *Martina Rüegg* tgi stat a Tinizong. Ella è scolasta primara e lavoura igl mument parzialmaintg segl mastier e scu pensum principal è ella patroleura a Planeiras. Ella ò en tgang tgi è ansomma mianc da razza pura. Igl sies nom è «Nairin» ed el è en masdetg dad en «Border

Collie» ed en «Bergamasc». Tottas dus razzas tgi ins attribuescha pitost qualitads dad en tgang pastour.

Sia mamma vegia detg tgi gio da fitg pitschna anse vegia ella adegna lia en tgang. Avant en pèr onns ò Rüegg fatg la scola da circus a Buenos Aires: «Lò vevans er treis tgangs e cura tgi sung neida anavos vaia simplamaintg lia en tgang.» Ed en Border Collie è adegna stada la razza prefereida. Tgangs da chella razza èn magari difficultous perchegl tgi els èn fitg veivs e vottan adegna s'occupar. E cun liger litteratura digl rom vegia ella intervignia tgi Border Collies seian navot scu ampren tgang e per persungas tgi on nigla experientscha cun tgangs. Alloura vegia ella panso tgi cun en masdetg ins sap-tga forsa supprimer en tant chella hyperactivitad. Schibagn tgi chegl funcziunga geneticamaintg betg simplamaintg uscheia. I possa er esser tgi detta en tgang cun tot las qualitads e mendas digl Border Collie. Nairin seia pero en tgang pulit quiet. El vegia pero ferm chel regl da paster. Ella vegia er gio fatg curs cun el an chella direcziun. Cò seia sto pac da mus-sar. Chellas qualitads vegia el.

Da luvrar cuagl tgang ensatge seia adegna sto cler per ella. Ed er tgi igl pi gugent fiss chegl la tschertga da persungas ainten lavegnas. Ensatge digl pi grev per saveir

eir a far igls curs è igl ampren chel test d'antrada noua tgi vo per l'obadientscha fundamentala. Chegl seia ia dètg bagn. Chest anvien ò Rüegg fatg cun success igl curs intensiv dad en'emda ad Andermatt. Vetiers vignan igls curs d'en de tar exerchezis da spindramaint. Ed igl onn proxim sa repeta chegl puspe. Ed alloura ins è schinavant tgi ins dastga far ena spindramaint da lavegnas. La scolaziun seia betg gist anc a fegn. Ins vegia igls proxims dus onns alloura anc da confirmar chegl tgi ins vegia ampren ed alloura è mintga dus onns en curs da repetiziun.

Aveir en tgang n'è betg simplamaintg en hobi. «Chegl meida per part la veta. Ed ins so er betg far mintga mastier tg'ins vot. Ins so betg simplamaintg lascher igl tgang totta de sulet a tgesa», dei Rüegg. E per ella seia adegna sto cler tgi ella veglia procurar tgi igl tgang vegia ena occupaziun e tgi ins lavoura ansemen. La lavour da spindramaint da persungas ainten lavegnas vegia simplamaintg fascino ella igl pi fitg.

Ella è totalmaintg fascinada da chella lavour cuagl tgang. E fascinada seia ella er digl tgang. I vegian er gia comunablamaintg muments da success tgi tots dus eran cuntaints. E schi la patruna seia cuntainta ins s'accorscha ena tscherta luschezza er tigl tgang.

Datum: 16.03.2017

südostschweiz **LA QUOTIDIANA**
Redazione: Via commerciale 22, 7007 Cuira, tel. 081 820 67 10, mail: redazione-lq@sudostschweiz.ch

rega

La Quotidiana
7007 Cuira
081/ 255 57 10
www.laquotidiana.ch

Medienart: Print
Medientyp: Tages- und Wochenpresse
Auflage: 4'063
Erscheinungsweise: 5x wöchentlich

Themen-Nr.: 528.001
Abo-Nr.: 1037948
Seite: 7
Fläche: 122'359 mm²

Martina Rüegg e Nairin èn davantos en veir team e sa legran ed èn communablamaintg loschs digl success durant en exercezi.